

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predal (Cassa postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

ATAJUR

UDINE, 16. - 31. JANUARJA 1955

Izhaja vsakih 15 dni

Leto VI. — Stev. 2 (103)

KDO PLAČA?

»Messaggero Veneto« je po kratkem, le prekratkom presledku, med katerim se je trudil uporabljati objektiven ton, ponovno z neobičajno grobostjo prešel k starim temam sovraštva in ščuvanja naroda proti narodu in to prav na tem obmejnem področju, kjer bi hotel obdržati zase in za sebi enake pravice do izključne sodbe o dejanjih in dejstvih, ki se dogajajo na tem področju — in ki si jih pogosto po potrebi izmislijo ali pa izkrivijo v prid svoje vstvari — in je pri tem vzvišen nad vsako oblast, vzvišen celo nad vlado (kajti nočemo žaliti Scelbove vlade z mnenjem, da odobrava to linijo napadanja nedavno sklenjenih sporazumov s sosednjo deželo).

Stvar je sama na sebi dokaj vznemirljiva, kajti ta ofenziva se je sprošila nenašoma in brez vsakega opravičila. To lahko vsakdo ugotovi, če le pomisli na pravo vsebino obložja (ki slonijo izključno na dejstvu, da so nekateri člani jugoslovenske komisije obiskali obmejno področje z očitnim namenom, dodajamo mi, da ugodijo potrebe krajevnega prometa; ponavljamo: obtožbe slonijo samo na tem prežekovanju starih tem, ki so prav tako strupene kot brez vsake realne vsebine); ofenziva se je torej začela nenašoma na osnovi prozornih pretvez, zastavlja pa si, kot ni težko uganiti, določene cilje — toda kakšne?

Ni prav jasno, za kakšne cilje gre, če se dobesedno držimo zapletene in izkriviljene proze Pennese, ki nekaj pove in ničesar ne pove, ki se priliznjeno obreže ob vlado in diplomacijo, obenem pa kaže v najbolj nevarnih točkah takšno previdnost v izražanju, kot da se spušča v teko z diplomatsko umetnostjo. Vse skupaj pa vendarle ni toliko nejasno, da ne bi bila razvidna želja, da se čimprej pride do položaja, kakšen je bil pred sporazumi: dobro vemo, da neki tisk živi prav od sporov med narodi in gotovo ni naša krivda, če je treba ta dnevnik označiti in prijeti prav med to vrsto tiska.

Popolnoma nepotrebno je v tem okviru, če poskuša omenjeni dnevnik okreptiti svoje majave argumente s kakšno obrobo epizodo, za katero so vedno odgovorni, če so sploh odgovorni, neposredni udeleženci in nihče drugi.

Ce je epizoda, ki jo omenja »Messaggero Veneto«, resnična — in zakaj mu ne bi kdaj pa kdaj naredili veselja, da njege trditve vzamemo za resnico? — do-

kazuje to samo, da vsak stup vzbuja protistrup, v drugih besedah, da se nacionalizmi pojavljajo vedno v parih: če se pojavi eden, se bo gotovo prikazal tudi drugi, nasproten prvemu.

Toda če so to najmočnejši argumenti dnevnika, o katerem ni prav točno znano, s kakšnimi finančnimi sredstvi se še drži pokonci, moramo tudi reči, da gre že za nравstveno vprašanje, ki zadeva vso italijansko demokracijo, in za splošno politično vprašanje, ki se tiče v prvi vrsti vlade, ki bi moral demokratično, toda odločno odkloniti vsako svojo odgovornost v tej umazani zadevi, ne da bi pri tem kršila načelo svobode tiska in ne da bi morala odgovarjati za stupene napade »Messaggera Veneta« (medtem ko bi mi po fašistični morali bili dolžni odgovarjati za zares smešne napade ciklostiranega lističa, ki ga v Bruslju izdaja neki duhovnik, ki živi med izseljenji).

Toliko smo morali reči zaradi jasnosti. Končno sledi vsak temu, za kar je po klican.

In začuden bi bili, da bi se kdo, ki mu jašizem še vedno povsod sili na dan, lahko spreobrnik k strnosti, ki je življenski razlog demokracije.

Edina trditve, ki bi vzdrala kritiko, je

To vprašanje si zastavlja »Il Gazzettino« od 16. in 17. t. m. v dveh uvodnikih na lokalni strani, ki ju je podpisal Leone Comini.

Oba članka izhajata iz predpostavke, da je omenjeni list »stempljito obravnaval to vprašanje«; vendar ne vemo, kolikšen del njegovih čitateljev bo zadovoljen ob tej samohvali, ki jo takoj zanikuje v obliki mozaika in v brzozavnem stilu sestavljen pregled argumentov za in proti, prava nesmiselna zmes resnič in neresnih mnenj, v katerih se tudi izvedenec težko znajde.

Skupni vtis je prej negativen in dobro razumemo, da čitatelji »Gazzettina« brez resne kritike omenjene proze in še bolj one, ki je bila objavljena že prej in ki naj bi po mnenju članarja že izčrpala vprašanje in postavila svetopismo, ne bodo mogli razumeti za kaj gre, razen če ne bodo zapustili slepega tira, na katerega je časopis, da ostanemo pri metafori, spravil vlek avtonomije najprej z D'Aroncom, na to pa še s Cominijevimi članki.

Tako je še enkrat razvidno, da nekateri

ta, da »zaželeni avtonomiji nikakor niso določili konkretnega okvira« in da »niso pokazali na katerih osnovnih načelih naj bi bil izdelan specifični (sic!) posebni statut«: vsekakor dragoceno priznanje, ki je v ostrem nasprotju z omenjeno samohvalo in ki s hitrim postopkom spravlja v koš celo sodelavce lista, prejšnje in sedanje, bolj ali manj kvalificirane, čeprav se nam ta postopek zdi le nekoliko prekrut ali vsaj prenagljen tudi za časopis z veliko naklado.

Ni lahko razumeti vseh teh očitnih protislovij omenjenega dnevnika, razen če nočemo sklepati, da se je »Gazzettino« nemadoma znašel pred borbo nasprotnih mnenj in se hoče umakniti, čeprav ga milka skušjava, da bi si še vedno lastil prednost in originalnost v obravnavanju vprašanja. Z drugimi besedami, ker se mu ni posrečilo speljati diskusijo v pravljeno in v naprej preračunano strugo, po željah neke namišljene — na našo srečo samo namišljene — avtorite, želi zdaj napeljavati na milin konfuzije.

Tako je še enkrat razvidno, da nekateri

rim krogom ni prav nič všeč zamisel dežele, v kateri se prebivalstvo ne bi zadovoljilo s pasivno vlogo in prepusto drugim, bolj ali manj sposobnim (strokovnjakom ali politikom), naj delajo, kar se jim zdi, in kjer se niti ne bi zadovoljilo, stisnimo te besede skozi zobe, s tem, da prepusta vse vsemogočni birokraciji, ki po vojni cvete kot še nikoli znotraj meja dvatisočletne domovine pravice. Ni jim všeč zamisel dežele, ki bi nastala na resnično demokratičnih osnovah, ali vsaj takšnih, da bi ogrožale pokroviteljske težnje, ki se vedno znova ponavljajo v najrazličnejših oblikah, in ne povsem čiste ambicije ozkih skupin, ki jih ni težko ugotoviti.

Razočaranje nekaterih krogov je moralo biti dokaj hudo, če časopis, ki je do včeraj skoraj klubovalno objavljaj članke ljudi, ki veljajo za avtonomiste, zdaj čuti potrebo, da govorji s slabim prikitim prezirom o težnjah, ki so vkorjenjene med ljudstvom, in če na vso moč trosi same dvoma in skeps.

Zdi se skoraj, kot da hoče omenjeni list reči svojim čitateljem: »Bodite pametni, saj mi smo dovolili besedo našim najmodrejšim sodelavcem, ki so vam rekli, kar je treba reči za dobro naše furlanske dežele; zdaj pa vam ne moremo več slediti, če hočete trmasto vztrajati pri domišljiah odpadnikov (od onih avtoritativnih mnenj), če se hočete poglobiti v podrobnosti diskusije in morda celo zahtevati, naj vam povemo, na kakšnih osnovah naj se izdela naš statut; jasno mora biti, da lahko molčimo o načelih statuta, medtem ko jih morajo ostali, vsi ostali pojasmnit...«

Res čuden način mišljenja in obravnavanja diskusije — toda na žalost prav nič nov!

Ce smo mi poskušali spraviti diskusijo o avtonomiji na pravi tir in jo potegniti iz splošnih fraz — in vrsta naših člankov, ki se začenja že 16. oktobra lanskoga leta, to obilno dokazuje — nismo tega storili zaradi posebnega mnenja tega ali onega, temveč zaradi mnenja vseh onih, ki so se na ta ali na oni način udeležili diskusije, na sestankih ali s članiki. Mi smo se vedno pritoževali, mnogo prej kot je to storil »Gazzettino«, zaradi nejasne splošnosti argumentov in predvsem postavljanja vprašanj, obenem, pa — in koristno bo to omeniti, smo vedno gradili naše pripombe na načelu konstruktivne resnosti, kot je sploh naloge resne in ne aprioristične kritike.

Zal nam je torej, če moramo ugotoviti, da z drugih tribun, mnogo pomembnejših po številu čitateljev in po... sredstvih, sišimo govorico, ki bo končno samo lahko diskreditirala v vzbujala dvojne o novi pravni ustanovi, ki naj bi se razširila na našo deželo.

Bojimo se torej lahko, da se za »Gazzettinovim pisanjem skriva zahrben sunek, ki ga je treba prestreči o pravem času, če hočemo razpršiti ozračje sumnjenja in prezira, ki se po njegovem pričadevanju zbrina nad ljudskimi težnjami in kar je še mnogo huje, nad vprašanjem, ali ima naše prebivalstvo zadostno stopnjo zgodovinske zrelosti, da se lahko samo upravlja.

Spričo te zaskrbljenosti vzbujajoče perspektive lahko samo še enkrat poudarimo naše mnenje o načinu, kako usmeriti konstruktivno diskusijo. To mnenje smo zelo jasno — vsaj tako se nam zdi — prikazali v zadnji številki našega lista in ga strnili v tri točke, ki se nam zdijo bistvene in osnovne, če hočemo, da bi uvedba nove teritorialne ustanove imela oni značaj, ki ji ga pripisuje italijanska ustava, namreč, da postane orodje demokracije, samoupravljanja, strukturne razčlenjenosti oblasti, ne pa da se spremeni v birokratično nadgradnjo po potrebah domačih mogotcev, v nekaj, kar je spodarjenok od zgoraj kot kakšnakoli upravna olajšava, morda celo pod pokroviteljstvom zelo razširjenega lista, kot je »Il Gazzettino. Quod Deus avertat!«

Si tratta proprio di questo: quale autonomia avremo?

»Il Gazzettino« del 16 e 17 c. m. si pospone l'interrogativo di cui sopra in due capricciosa a firma di Leone Comini.

Vi si premette che il sullodato giornale ha già trattato a fondo il problema; ma non sappiamo quali dei suoi lettori possano ritenersi soddisfatti di questa ambiziosa pretesa, smentita subito dopo da una telegrafica rassegna-mosaico di argomenti pro e contro, vero coacervo indiscriminato di opinioni serie e non serie tra le quali anche all'esperto riesce difficile l'orientarsi.

L'impressione d'insieme è piuttosto negativa e comprendiamo benissimo che i lettori de »Il Gazzettino«, ove non sottopongano ad una critica serrata la prosa anzidetta ed ancor più quella che la precedette nel tempo e che avrebbe, a detta di lor signori, già esaurito il problema a

far testo, non potranno ritrovare il filo conduttore, che alla sola condizione di lasciare il morto binario su cui, per restare nella metafora, questo giornale ha fatto deviare il treno dell'autonomia con gli articoli del D'Aronco, prima, con quelli del Comini, ora.

L'unica passabile affermazione è quella che della »sollecitata autonomia non ne sono stati affatto determinati i limiti concreti, nè si è suggerito su quali principi fondamentali lo specifico (sic!) statuto speciale dovrebbe essere elaborato: ammissione preziosa, codesta, che fa a pugni con la menzionata pretesa, liquidando sommariamente persino le »collaborazioni« del giornale, passate e presenti, qualificate o meno, il che ci pare troppo sbrigativo o per lo meno avventato anche per un quotidiano di grande tiratura.

Non è facile rendersi ragione di queste contraddizioni palese del nominato quotidiano, a meno che non si ammetta che, posto inaspettatamente dinanzi al dilagare delle opinioni contrastanti, »Il Gazzettino« intende fare marcia indietro, pur non resistendo alla tentazione di rivendicare una sorta di priorità e di originalità di svolgimenti dell'argomento in questione; in altre parole, non essendo gli riuscito di incanalare le discussioni in un alveo preparato e calcolato in anticipo, sulla base di una pretesa — ma per nostra fortuna, soltanto pretesa — *auctoritas*, esso preferirebbe... portare acqua al molino della confusione.

Così, si dimostra ancora una volta che a certi ambienti garba poco l'idea di una regione dove i cittadini non si adattino al ruolo passivo di lasciar fare gli altri, magari in veste di competenti (o tecnici o politici), od anche, diciamolo fuor dei denti, di lasciar fare l'onnipotente burocrazia che prospera come non mai, in questo tormentato dopoguerra, dentro i confini della bimillenaria patria del diritto: garba poco l'idea di una regione che sorga su premesse sinceramente democratiche, o tali, almeno, da mettere in pericolo le tendenze paternalistiche sempre riaffioranti sotto le forme più impensate, quando non anche compromettere le ambizioni poco chiare di ristretti gruppi facilmente individuabili.

Il disappunto di certi ambienti deve essere stato ben forte se dalle colonne di un quotidiano, dove sino a ieri si dava ostentatamente la parola a scrittori che passano per autonomisti, si sente il bisogno, ora, di parlare con un certo malcelato di-

sprezzo di aspirazioni radicate nel popolo e forse mal servite dai letterati di turno — e di versare a piene mani il seme del dubbio e dello scetticismo.

Sembra quasi che quel quotidiano circa ai suoi lettori: date retta, fate giudizio, poiché noi abbiamo dato la parola ai più saggi dei nostri collaboratori, i quali vi hanno ciò che doveva, per bene della terra friulana, essere detto; ora, però, non possiamo più seguirvi, se voi vi ostinate ad inseguire le fisime dei dissidenti (da quelle opinioni autorevoli), se voi volete addentrarvi nei dettagli della discussione, e magari pretendere che noi vi si dica su quali basi si deve fare questo statuto; poiché sia ben chiaro che noi possiamo tacere circa i principi dello statuto, mentre gli altri, tutti gli altri, debbono invece esporli...«

E' un curioso modo di ragionare e di impostare le discussioni, che non ci risulta, ahimè, nuovo, tutt'altro!

Se noi abbiamo cercato di radizzare la discussione sull'autonomia e di farla uscire dal generico — e la serie dei nostri articoli che principia nientemeno che il 16 ottobre dell'anno scorso lo dimostra ad abundantiam — non l'abbiamo fatto all'indirizzo particolare di qualcuno, ma piuttosto all'indirizzo di tutti coloro che hanno partecipato alla discussione in un modo o nell'altro, in riunioni o con articoli sulla stampa: noi, cioè, abbiamo sempre lamentato, molto prima che non l'abbia fatto »Il Gazzettino«, il tono divaga genericità degli argomenti e soprattutto delle impostazioni; ma — e non sarà davvero inutile avvertirlo — abbiamo sempre ispirato le nostre osservazioni ad un principio di serietà costruttiva, com'è e dev'essere compito di una critica seria e non aprioristica.

Ci duole allora, di riscontrare che da altre tribune, ben più quotate per il numero dei lettori e... per i mezzi a disposizione, si parla un linguaggio destinato, alla lunga, a gettare discredito e sfiducia sul nuovo istituto giuridico che dovrebbe essere esteso alla nostra regione.

Può essere un colpo mancino, questo de »Il Gazzettino«; un colpo che bisognerà parare in tempo, se si vuole dissipare l'atmosfera di sospetto e di dispregio che, anche per sua opera, sta addensandosi intorno alle aspirazioni popolari, cioè che è di gran lunga più grave, intorno alla sussistenza o meno di un sufficiente grado di maturità storica di questo popolo all'autogoverno.

(Continua in 2. pag.)

Gospodarska pogajanja med Italijo in Jugoslavijo

Lani v novembra so se v Beogradu začeli razgovori med italijanskimi in jugoslovenskimi gospodarskimi funkcionarji za sklenitev gospodarskega sporazuma med obema državama. Pogajanja so bila prekinjena pred novim letom, znova pa so se začela dne 20. t. m. v Rimu. V prvem beograjskem delu razgovorov so bila rešena vsa do tedaj sporna vprašanja med obema državama, razen vprašanja optantskega premoženja. Vsa ta vprašanja so izhajala iz mirovne pogodbe z Italijo, dalje iz rimskega sporazuma iz leta 1950 in končno iz zadnjega londonskega sporazuma o tržaškem vprašanju. Nekatera vprašanja so bila že urejena s finančnim sporazumom, ki sta ga obe državi podpisali v Beogradu pretekli december. Urejena so že vprašanja reparacij, ki jih Italija dolguje po mirovni pogodbi, dalje vprašanje v Jugoslavijo nacionalizirali imovine italijanskih državljanov in vse druge obveznosti, iz katerih izhajajo medsebojne terjatve. S tem so bile odstranjene vse ovire, ki so bile še napotni tesnejšemu gospodarskemu sodelovanju med obema državama. Italijanska vlada se je z omenjenim sporazumom obvezala, da bo v treh letih v določenih zaporednih obdobjih stavila jugoslovanski vladni na razpolago 30 milijonov dolarjev. S posebnim dodatkom k omenjenemu sporazumu, ki ga namerava Jugoslavija kupiti v Italiji za ta sredstva.

Nas na tem področju zlasti zanima rešitev vprašanja drobnega blagovnega prometa v obmejnih krajih, ki bodo tudi na dnevnem redu rimskega pogajanja. Posebno bodo obravnavani vprašanje individualnega obmejnega prometa. Na teh pogajanjih bi bilo treba ustvariti osnova za sklenitev regionalnega sporazuma, ki bi reguliral promet blaga med tistimi krajji, ki so gospodarsko med seboj navezani, loci jih pa država meja.

DREKA

Komaj dva meseca je od kar se je preselil v furlanske vasi Iplis Bernjak Guido iz Brnjaka pri Dreki. V tej vasi ima oštario, a povedati moramo, da zavoj hudočnosti nekaterih juči, mu ne gre prav nič dobro z novo rezidenco. Pred božičem so ga obiskali tatovi in mu odnesli blaga v vrednosti 70.000 lir. Z novim letom pa so še hujši začeli djelati z njim. Začnali so mu hlev. Škoda znača okoli 70.000 lir.

Upamo, da karabinjerji bodo kmalu zasledili odgovorne judi in jim dali plačilo, ki ga zasluži človek s takim djelom!

PODBONESEC**SMRTNA KOSA**

Za večno nas je zapustila naša vaščanka 72-letna Bukovac Alojza. Pogreb je bil u petek 21. januarja. Domačim pojavne Alojze naše iskrene sožalje.

POROKA

Pred kratkim se je poročil naš vaščan 30-letni Kručil Marjo (Pojuk) z 25-letno Justino Jelinou, Žmajevo po domače, doma iz Trčmuna. Mlademu paru želimo vse najboljše.

KRISTUSA NA KRIZU JE RAZBIL

Nasi ljudje so bili razkačeni, kar so zaledali nekega jutra, de je kapelica u Perovicu brez Kristusa. Še buj pa jih je razhudišlo, kar so videli, de je Kristus ves razbit in njegovi kosi razmetani okuoli. Rječ so prijavili karabinerjem, ki so hitro ušafali skrunitelja - Malghin Renato, star 23 let iz Brišč. Orožniki so ga zaprli u čedadsko paražone an se bo muoru zagovarjati, ker je s svojim dejanjem žalil vse najboljše.

NEME**PROMETNA NESREČA**

Pretekli tjedan se je močno ponesrečila naša vaščanka Ana Grassi, stara 73 let. Žená ne se zvečar uračala pruoti svojemu duomu an bližu njene hiši jo je povozu nek automobile an ji zlomil čampno nogu. Ponesrečeno ženó so pejali u videmski špitau.

SV. LENART

CRNICA — Drugi dan po Sv. treh kraljih je bil pogreb našega vaščana 62-letnega Petruša Antena. Renkega Antona so ušafali mrtvoga u njegovi kambri. Pravijo, da je umrli zavoj tega, ki je imel kamberco zaprto an v njej močnuo zakurjeno peč. Udovi pokojnega an sinovom izrekamo naše iskrene sožalje.

SREDNJE**Zgodba naše izseljenke iz Tarbijá**

Pred nekaj meseci je prišlo mlado dekle služiti k bogatemu pivovarnarju. Prvič je bila v službi drugod in prvikrat je zapustila za dalj časa svojo ljubo vašico Gorenji Trbil. Z gospo sta čez dober mesec odpotovali v Francijo v popolnoma neznanega kraja.

»Šla sem iskat špezo za družino. Stopila sem v trgovino in kar nerodno mi je bilo, ko je bilo tam več ljudi. Francosko nisem znala povedati, kaj želim, in sem začela kar po italijansko. Kar oddahnila sem se, ko se je oglašila neka žena po italijansko in mi hotela pomagati. — Ste iz Italije? me vpraša. — Da, od kot ste pa vi, iz katere provincije? — Iz Udine. — Jaz tudi. — Pa jaz nisem iz mesta, jaz sem gori s hribov. — Potlej ste Slovenska? — Slovenka, da, iz Tarbijá. — O, križ božji, jaz sem tudi iz Tarbijá, s Polici doma. Kako sva se našli...«

Tako je srečala po doligh letih žena rojakinjo. Njen mož je že 24 let v Franciji in dela na žagi. Po svetu sta šla, ker doma v hribih ni bilo zasluga za vse in v Italiji tudi ne. Tam okoli Thioville, Metza, Lyona je veliko »Slovenjuc« iz Beneške Slovenije, novih, ki so prišli po vojni, se več pa starih.

F. Obliški

TIPANA

Te dni smo zvedali, de boju u kratkem začeli z djeli ta na komunu; pokomodali an povečali boju zdrauniški ambulatorij. Za to djelo e governo dau pomuoč 300.000 lir.

NESRECA PAR DJELU

Kar e sjeku daruá tu hosti se je močno usjeku u desno noho Levan Ali iz Viskorše, star 18 let. Želimo mu, de bi hitro oščepú.

TAVORJANA**Slovenske vasi se izpraznujejo**

Vasi Mažerole, Tamora an Drejan so slovenske vasi. Kakšno veliko uboštvo je u tih krajih nam pričajo številni emi-

granti, ki so po svetu. Od 60 emigrantov, ki jih imamo u našim komunam, jih je dve tretjine iz teh vasi. Kakor zgleda pa tuš ſe ni zadost, ljetos na pomlad jih bo odšlo še kakih 150.

Z zmanjšat takuó veliko emigracijo bi muor preskarjet governo. Naj bi postavu gor kajšen kantjer, kot je blo tuš nareto drugod.

AHTEN**IMJELI BOMO TELEFON AN TELEGRAF**

Tele dni je u Malini dosti govorjenja. Staro an mlado sedi par gorkem ognjišču an se pogovarja o novosti, ki na če priti

žež ljetos u vas. Napejali boju telefon an telegraf.

Telefon an telegraf so zarjes' novost za našo vas, de je urjedna govorjenja. Kakšna komoditata bo tuó! Kajkrat se nardi kakšna nesreča an to koventá deleč jeti klicat mjeđih ali kakega drugega, kajkrat to koventá poslati keteremu telegram! Use tuó čemó imjeti ta domah par rokah.

Djela no če začeti čez malo časa, stroške za napeljavo na če kriti daržava.

HUALE URJEDNO DJELO

Ceglih je naša vas zlo stara an šteje dosti pametnih mož ni se majednemu

FOJDA**Podvrata končno priključena k Fojdi**

Končno so se nam uresničile skuažej 40 ljetne sanje — naša vas ne spada več pod Ahten, ampak pod Fojdo. Že ljeta 1918 so naši možje napisali domando an povjedali zakuó bi se radi odcepili od Ahtna an se priključili k Fojdi. Dostikrat so prosili, a tega ali onega motiva se je zaučevalo fin do ljetos. Ljetos je bila domanda uslišana an u nedejo 16. tega mjesca smo imjeli veliko fješto.

Bla je zarjes velika fješta. Usa vas je bila ornana z arki an bli smo usi ljepon obljenci te kar je segra. Ta dan so paršli raprežentanti provincialnih an kamunskih autoritadi: čedadski šindik senator Pelizzzo, raprežentant of province kolonel Olivieri, za inšpektorat agriculturne perit Pascolini, za »Ente Economia Montana« dr. Tatra an geometer Malison, šindik iz Fojde an ministratorji, kamunski sekretar an impiegadi, šindik iz Ahtna, komandanti karabinerju iz Ahtna an Fojde, komandant finančnih straž iz Podklapa, dosti duhounikou anše več drugih invidanih.

Dopoudne je bla slauostna majša, poudne pa je bla inauguracione nove ceste, ki veže Podvrata preko Čenebole s Fojdo. Gradnja te ceste je bila zlo težka, ker so muorli skalo z dva kilometra usjekati u živo skalo. Ta cesta je koštala 20 milijon lir, za kriti te stroške je dau gover, no samo 5 milijon lir, drugo e dau ka-

mum sam. Ob tej okažoni so raprežentanti od autoritadi imjeli govore. Cedadski šindik je u suojem govoru povjeduo kaj truda je bio potrebno, de se je vas Podvrata priključila k Fojdi an kaj so muorli sakrifikati judje za narditi cesto. Po končani ceremoniji je zahodila muzika iz Fojde an veselili smo se do pozne ure.

paršlo u glavo, de bi napeju teleferiko za zmanjšat trud judem. Rjes je, de u Subidiu ni bogataša, a s skupnimi možmi ne bi tekaj koštalo. S tem pa nejemo reječi, de Subijenji spijo še donás, ne, Berija Albert se je parvi zbudiu an napeju dobro teleferiko po katjeri boju odnjetá posiljal daruá an druga brjemana iz Portinjskih planin. Tuó je zarjes huale urjedno djelo.

Vprašanje obmejnega prometa

Vest o načelnem sporazumu o režimu obmejnega prometa, ki sta ga sklenili naša in jugoslovanska delegacija v Vidmu, je bila med našim ljudstvom sprejeta z velikim zadovoljstvom. S tem bo v bližnji bodočnosti omogočeno, da bodo prebivalci naših dolin lahko odšli brez potnih listov v obmejne predele na bovškem, tolminskem in kobariškem.

Iz dobro obveščenih krogov se je izvedelo, da bo obmejni pas širok na vsako stran meje po 10 kilometrov zračne črte. V takem primeru bi bile v obmejni promet vključene skoraj vse beneške vasi, dober del Rezije in Kanalske doline.

FOJDA**REZIJA****Ob deseti obletnici nemškega napada na Rezijo**

V zimskem času, ko ledeni veter brije od Kanina, sedimo v topilih izbah in si pripovedujemo vesele in žalostne prigode iz življenja. Včasih so nam naši dedje pripovedovali o Turkih, o laktoti, kugli in drugih nezdodalih, ki so nadlegovala naša dolina, danes pa pogovor redkodaj zaide tako daleč nazaj v zgodovino. Pogovarjam se o bolj svežih dogodkih, katerih se spominjajo tudi naši otroci — o zadnjem svetovnem vojni.

Da, točno pred desetimi leti je bila strašna ura za nas Rezijane, ostala bo vsgodini za vekomaj.

Nekaj ljetih se bo lahko takuó zaredilo dosti postrvi (trote) u naših vodah, sevjeda, če jih ne boju spruti uničili nepoklicani. Prú bi bio, de bi guardiani od sadja naprej še buj gledali na vodno bogastvo.

80 MILIJONU LIR POSOJILA

Zavedeli smo, de je hranična in posojilna (Cassa Depositi e Prestiti) dala našemu kamunu 30 milijonu lir za kupit prostore starega civilnega špitala an 50 milijonu lir ministraciji civilnega špitala za naprej djelat nou špitau.

Slovenski cvet v Codroipu

Daniela Budolić, hči Viktorja in Filipič Ernesta je bila nagrajena ob priliku praznika matere in otroka v Codroipu. Stara je komaj 6 mesecev in tehta 8,5 kg. Skrbni mamici čestitamo!

GRMEK**Pokopali so ga na domači zemlji**

V petek 28. januarja so z vsemi vojskimi častmi na državne stroske pokopali na vaščem pokopališču v Klodiču Ferrucciu Zdravliču, brata Ernesta Zdravliča, znanega slovenskega naprednega političnega delavca v Beneški Slovensiji.

Ferruccio Zdravlič se je rodil leta 1920 in je leta 1944 padel v Grčiji kot italijanski vojak. Te dni so njegove posmrtnne ostanke pripeljali iz Grčije in jih pokopali v njegovi rojstni vasi.

HOSTNE — U torak 25. januarja je za večno zatisnil oči naš vaščan 68-letni Luščak Tinac. Pogreb je bil u srjed 26. januarja. Naj mu bo lahka domača zemlja!

Za naše kmete

Ministrstvo za poljedelstvo in gozdarstvo (Ministero dell'Agricoltura e delle Foreste) je razpisalo tretji nacionalni konkurs za povečanje poljedelske proizvodivosti u letu 1954-55.

Za premje so določili 9 milijon lir. Kaduor misli, da zasluži premje naj naradi prošnjo za konkurs na provincialni inšpektorat za agrikulturo (Via Prefettura, 12 - Udine) tekom 15. februarja. Tu se dobijo tudi posebni moduli za prošnjo an usa potrebna pojasnila.

Vse naročnike na naš list, ki do se daj še niso poravnali zaostalo naročnino za leto 1954 ter naročnino za leto 1955 vladivo naprošamo, da takoj nakažejo naročnino na našo upravo Via Mazzini 10, Udine ali na poštni čekovni račun št. 24-7418 - Udine. V nasprotnem primeru bomo primorani ukiniti nadaljnje pošiljanje. Pričagamo lej številki našega lista poselne položnice za nakazilo. Letna naročnina stane 500 lir, polletna 300 lir.

Gli abbonati al nostro giornale, che ancora non hanno pagato la quota di abbonamento per l'anno 1954 e 1955, preghiamo gentilmente di inviare la quota di abbonamento alla nostra amministrazione Via Mazzini, 10 - Udine o di versare il relativo importo sul conto corrente postale n. 24-7418 - Udine, intestato al nostro giornale. In caso di inadempienza saremo costretti a sospendere l'invio del giornale. Al presente numero alleghiamo il modulo di versamento sul nostro conto corrente postale. L'abbonamento annuo è di lire 500, semestrale lire 300.

Si tratta proprio di questo: quale autonomia avremo?

(Continuazione dalla 1. pag.)

In questa preoccupante prospettiva, noi non possiamo che ribadire il nostro pensiero sul modo di avviare una proficua discussione: pensiero che abbiamo espresso con chiarezza — almeno, così ci pare — nel numero precedente di questo periodico e che abbiamo condensato in tre punti, da noi ritenuti essenziali e fondamentali affinché l'instaurazione del nuovo ente territoriale abbia il significato che la Costituzione italiana gli conferisce, di strumento di democrazia, di autogoverno, di articolazione strutturale dei poteri, e non già quello di una sovrastruttura burocratica ad uso e consumo delle consorterie locali, che possa essere «largitaa» dall'alto come una qualunque concessione amministrativa, magari sotto gli auspicii di un quotidiano diffuso come «Il Gazzettino». Quod Deus avertat!

ČEDAD**Za zaščito ribolova**

Provincialni konzorcij za zaščito ribolova (Consorzio provinciale per la difesa della pesca) je uslju u Nedžo an njene pritoke 20.000 postrvnih iker (avanotti).

SLOVENSKA PISANA BESEDA

S tem se je rodil moderni evropski človek, porosen na to, kar pač je, ponosen na življenje in vesel življenja — željan ga uživati.

Pri nas smo se tega kipenja komaj dotaknili, le na najbolj jugozahodnem robu. Težko bi omenili kaj več kot to, da je nekaj slovenskih izobražencev s polatinjenimi imeni trosilo, sicer učene misli, po raznih evropskih visokih šolah.

Najmogočnejši vpliv iz evropskega sveta, ki smo ga v tisti dobi že sprejeli, pa je bil vsekakor prerod na verskem področju. Rimski cerkev je s svojo absolutno oblastjo nad srednjevetnim človekom v tej dobi preživila prvo veliko težko krizo. Ljudje naenkrat niso hoteli več verjeti, ne v Nemčiji, niti ne drugod po svetu papeškim zbiralcem denarja, ki so za denar obljudljali kakor nemški menih Tetzel:

»Kadar denar v škatli zazveni,
dušica iz vse zleti.«

V naših deželah pa so bile razmere še posebej podobne stanju v Nemčiji, tudi gospodarsko življenje se je razvijalo enako in zaradi tega bi bil vpliv verjetnejši. Zelo daleč smo bili v tistih časih od Italije, Dantega, Petrarca, Boccaccia in zelo blizu Nemčiji, Luthra.

Zato je v času križanja pokončno pripetih puntarskih kos in plemiškega meča, ob verski fanatičnosti prekrščevalcev mogla zaživeti osebnost Primož Trubarja, moža iz Dolenjske, tlačanskega sinu, vzgojenega ob evropskem humanistu Erasmu in z njim smo dobili:

proto slovensko tiskano knjigo.

Rodoljub ilirski se je podpisal Trubar, Slovencem je želel mir in gnado.

Kritiziral je fevdalne gospode, podložnim pa je svetoval poslušnost. Želet je neko srednjo pot. In vendar je nehotne izrabili nekatera nasprotja med plemstvom in vladarjem, s tem je uresničil svojo željo in rešil vsaj za nekaj časa svoje ljudstvo pred papežniki. Primož Trubar je opravil v teku svojega življenja ogromno delo organizatorja, ustvarjalca in idejnega voditelja naravnega gibanja tistega časa. Ni se zadovoljil le s knjigami. Težil je k samostojni cerkveni organizaciji in k ureditvi šolstva. Le ob njem je Dalmatin prevedel Biblijo in udaril z njo drugi temeljni pilot naše književnosti. Ze v tem času sta sledila Abecedniku še prva slovnična (Bohorč) in slovar var (Megiser). Protestanti so Slovencem pripravili tudi še vrsto pesmaric.

Najpomembnejša pa je bila njih živa zavest zvezanosti z lastnim ljudstvom.

»Muji lobi Slovenci, moji lobi rojaki! Jih je naslavil in se jim predstavljal za maniga perjatila vseh Slovencev — Primož Trubar.

Njegova želja, da bi bili Slovenci obdarjeni z milostjo in darom, da bi se kakor jeziki drugih narodov tudi njegov jezik pisal in bral — je izraz visoke zavesti prve velike osebnosti v naši književnosti.

Tako so se Slovenci v reformaciji prvič predstavili kot delaven, kulturnem činilec, ki je moral v svojih otroških korakih sicer še ubrati stopinje za starejšimi, vendar pa si je znal že v prvem zaletu

(Se nadaljuje)

posvetil vso svojo živo dejavnost ljudstvu, iz katerega je izšel.

Protestantsko gibanje je razdelilo ljudi v Evropi v dva tabora. V naši domovini je zmagala protiluterantska smer avstrijskih vladarjev in tako je slovenska knjiga doživelila prav kmalu svoj prvi ognjeni krst, ko so komisije ljubljanskega škofa Hrena sežgale na ljubljanskem Glavnem trgu 11 voz luteranskih knjig. Tak krst pa vendar ni mogel zatreći tiste sile, ki jo je Slovencem predstavljalo najobsežnejše protestantsko delo Dalmatinova biblija; to so uporabljali (s škofovim odobrenjem le za notranje namene) skozi stoljetja vsi katolički duhovniki.

Od 1618. leta do 1672. ni nato izšla nobena slovenska knjiga. V 200 letih so katoličani izdali le 90 tiskanih knjig, 50 del pa je ostalo v rokopisu. Vsi katolički pisatelji so se naslanjali na protestantsko zacetnico, tudi sam škof Hren s svojim pomičnikom, jezuitom Candikom. Vsa naša književnost v tem času pa je seveda imela le nabožen značaj.

Zato je bil tisti, ki je opisoval »Slavo vojvodine Kranjske napol nemški in napol italijanski plemič. To obsežno delo, ob katerem se je njen avtor Janez Vajkard Valvazor močno zadolžil, je napisal v nemškem jeziku.

Le nekoliko kasneje sta se oglasila v naših krajih dva znamenita pridigarja, ki sta svoje duhovne proizvode tudi načinili, baročni slovenščini. Zdaj sta opozarjala s slikovitimi prispodbobami, ki jih verniki skorajda niso razumeli (o večnem ognju sta tako goreče pripovedovala, da je bilo človeka močno strah), zdaj sta zopet zabelila svoje nauke s smešnicijo o prevaranih možeh. Prvi je bil Janez Svetokrižki, doma iz Sv. Križa pri Vipavi, drugi pa je bil kapucin Rogerij, doma iz Ljubljane.

Le redke so izjeme posvetnega pesenja v tisti dobi. Neki Zizenčeli je zapel posvetilo piscu Slave; v Kranjski praktiki iz 1725. leta pa smo lahko naleteli tudi na kmetiške regelce.

(Se nadaljuje)

»MATAJUR«

Čiščenje vina s čistili

RIBI MEHUR — Tuó je čistilo, ki se prodaja u obliku trdih, dobro očiščenih an osušenih listov. Ti muorajo biti prosojni (trasparenti), imjeti muorajo svetel blesk an ne smejo imjeti duha po ribi.

Tle liste najprej dobro potoučete s kladivom, razrežite na rjezance an namakajte kakih 12 ur u frišni vodi. Vodo potle odlijte an na rjezance nalihte kislo an primereno močno vino. Na 10 gramu mehurja dodajte pol do tri četrt litra vina an dobro premekajte z rokami. Tuó čez nekaj ur spet ponovite, par tjem pa dodajte še vina, de ušafate eno parstutno raztopino (na 10 gramu u celoti 1 l. vina). U vinu se je mehur napihnu an postu klejast. Tuole klejasto, žoličasto (želatinasto) maso po 24 urah prepasujejo skozi gosto platno ali sito an spravite u steklenice s širokim vratom, zataknite z zamaškom an spravite u hladni kleti. Uležani ribji klej bujoš čisti vino kakor pa frišno napravljen. Z njim se čisti še čez nekaj tednu.

ZELATINA — Ta je u formi arjavih prosojnih tablic ali u formi brezfarbnih tankih listov an se nuca za čiščenje načadnih, buj kalnih, trpkih an tajšnih vin, ki imajo kajšno majhno napako u okusu, duhu ali farbi. Za bujoš vina ni dobra, ker je preveč močno čistilo. Z želatinom se vino čisti an tudi zdravi. Na 1 hektoliter

Strojenje zajčih kož

Bralec našega časopisa S.A. iz Nediške doline nas je uprašu za nasvet kakovo bi sam stroju zajče kože. Posvetovali smo se s strokounjakom an nam je povjeduo tuole:

Strojenje kož je lahko, a potrebna je za tuó potarpežljivost an ustrajnost. Narbuji lahko se ustroji kožo sobit po zakolu, če se pa tuó ne more nardit, jo muorate prej posušit. Stroji se takuole: U malih škaf nalihte čiste vode, u katjeri en dan namakate (odputujte) posušene kože, de se ramehčajo. Kožo potle uzamete iz vode an jo dobro stisnite od vrata na uzol. Potle jo razgrnite na mizo an z ostrom nožem ostargajte use mesnate dlake, ki se darže kože. Kožo stargajte iz sredine na ven, kakor leži dlaka, ker se rada raztarga. Kar je kožica dobro očiščena, uzemite pol kilograma galuna an četart kilograma soli an skuhajte use skupaj u 6 litrih vode. Kar se ta mješa-

skrit, da ji solze tečejo po licih. Ustnice so ji venomer šepetale. Zdalo se je, da se z nekom prerekra v svojih mislih.

Dolgo se je ni upal ogovoriti.

»Teta!« jo je slednjic poklical.

»Kaj?«

»Ali res pojde?«

Tona je vzdihnila in dolgo molčala.

»Res, res,« je slednjic odgovorila. »Je že tako!«

»Kam pojde?«

»Ne vem. Najbrž k stricu Jakobu.«

To je bila še po poti sklenila. Brat jo je že večkrat vabil, naj pride k njemu, ako ne bo imela kam na svetu. Prej, ko je še živel v Kopačnici, se za to ni mogla odločiti. Bala se je, da bi mu bila v breme. Tdaj pa ni več hotela v domaču. Pojdje, pojde, v Črni breg pojde. Tam bo preživel svoje poslednje dni in umrla.

Milo se ji je storilo ob tej misli. Zatrepetale so ji ustnice.

Tinče je ni več spraševal. Vso ostalo pot sta molčala. Smrekarjeva dekla je bila medtem že odšla domov.

Tona je vzela Blažeta v naročje in ga privila k sebi.

»Moj otrok!« je vzkliknila. »Ali sta bila pridna? Lačna sta, kaj ne? Cakajta,

je trjeva 5 do 12 gramu želatine.

Odmerjeno kuantiteto želatine najprej zdrobite an namočite u hladni vodi, de postane mehka an de izgubi duh. Razmehančano želatino raztopite u manjši kuantitetu vina takuó, de za usah 10 gramu želatine segrete en decilitr vina na 50° C. Kar se je raztopljena želatina malo ohladila, jo nucajte sobit za čiščenje.

De se želatina u vinu spet strdi, je u vinu potrebna primerna kuantiteta čreslovine. Zatuó muorate dodat usem vina, bjelin kakor tudi črni, pred čiščenjem približno tarkaj gramu čreslovine ali tanina, kolikor gramu želatine ste dolobil za čiščenje. Creslovino raztopite u vinu an jo nekaj dni pred čiščenjem zmešajte z vinom u sodu.

Dež an sneg - gnoj ubogih

Dež an sneg potegneta iz zraka precej dušika an tuó u toplih ljetnih časih več, kakor u marzlih. Zatuó parnaša dež rastlinam več gnojila kakor sneg. Poleg tega izpereta dež in sneg iz zraka pline (gas), posebno pa saje an prah (polver). Kaj sostanc pride po tej poti u zemljo pa je odvisno od kraja občudjenosti an od industrije. U bližini mest an fabrik je usebina, ki jo izpereta dež an sneg u zemljo, veliko venča, kakor na kmetih, kjer je zrak buj čist, kakor u mjestih an industrijskih krajih. Mokra tla potegnje vase an vežejo po snežnici an deženici na plavljeni dušik takuó, de se skoraj nič ne izgubi. Kaj sostanc, posebno dušika, parnaša dež an sneg iz zraka, je odvisno kakor že povjedano od kraja an ljetnega časa. Zavoj tega lahko rečemo, de sta dež an sneg zarjes gnoj ubogih.

Zimska nesnosc kokoši

Usaka gospodinja želi, de bi ji kokoši nesle pozimi, kar narbuji parmanjuje jajce. Zavoj tega že od nekdaj sprašujejo, katjera rasa kokoši nese tudi pozimi. Na tisto uprašanje je samo ed odgovor, de tajšne rase ni. Poznamo pa nekatjere rase, katjerih kokoši imajo več pogovor za nesli pozimi. Takuó pozimi nesejo bujoš tiste kokoši, ki imajo več perja an so takuó bujoš zavarovane pred mrazom.

De boju kokoši nesle tudi pozimi, zavomnute si tele nasvete:

Predusem muorate gledat, kadá se vam boju izvali na pomlad piščeta. Piščeta, ki so se izvalila aprila, so do novembra dorastla. An kar piščeta dorastejo, začejo tudi nesti. Če ste valili preveč pozno ali pa tudi preveč zguodaj, jarčice ne bo-

Zlo važna je topota. Kokoš, ki prezeba (tarpi mraz), ne bo nesla. Saj ponuja večino hrane za ogrjevanje telesa an ne ostaja nič za nardit jajca. Kokoš naj bo zatuó u dobro zavarovanih kokošnjakih, ki so tarkaj topli, de kokoš ne občuti mraza.

Skarjet je trjeva tudi za izdatno (sostancijo) hrano. Pozimi si kokoš ne more poiskati nič, posebno še, če zapade sneg. Če četé, de bo kokoš pozimi nesla, muorate skarjet za dobro zobanje, ki muora bit večsortno. S samim sjerkom ne boste imel uspehu. Nekaj sjerka pa je dobro, ker kokoš greje. Tudi kuhan krompirjevi ostanki so zatuó dobrni. Sam sjerak an krompli pa kokoš preveč optata. Preveč debela kokoš pa še poljete slabo nese, kaj še pozimi. Zrnja dajajte samo enkrat na dan — zvečer. Zlo primeren je oves, ječmen, pšenica an sjerak. Rž ni za kokoši. Zlo dobrni so kuhijski ostanki u katjere zamješajte otroke ali kako slabo moko. Dajajte jim usak dan tudi zdrobljene jajčne lupine. Dobro je tudi korenje an pesa (bjetula). Tuó nasadite na žebel (cvek) ali pa parvežite primerno od tal (od zemlje), de bojo kokoš pikale. Ne sme jim manjkati tudi zdrave pitne vode.

za naše mlade bralce

FRANCE BEVK:

MEDVED

Na Primorski strani se porezna drži gora, ki se imenuje Otavnik. Kar pomni jo najstarejši ljudje in so pomnili njihovi očetje in dedje, je na nji planina. Tam gori je moj ded vrsto let pasevoli, moj oče pa mu je bil za pogoniča, zato se še danes pravi pri nas pri Volarju. Na tisti planini se je naš sosed, stari Korenivec, nekoc metal z medvedom.

Jaz soseda nisem poznal. Saj so komaj njegovi pravnuki hodili z menoj v šolo. In tudi medvedje za moje mladosti niso več hlačali tam okoli. Soseda je poznal moj ded, a je bil tudi on precej mlajši od njega.

Takrat, ko sem komaj zlezel v prve hlačice, sta me živo zanimala le dva človeka. Razbojniki Lazarini, ki ga je moj ded kot vojak lovil na Laškem, in pa stari Korenivec, ki se je metal z medvedom. Bolj Korenivec kot Lazarini. Razbojniki je bil doma daleč nekje v laških deželah. Korenivec pa je bil naš sosed. Ce bi od nas dobro zagnal kamen, bi pribile v hišo njegovega vnuka, ki se mi je zdel že star mož.

Prizor, kako se mečeta sosed in medved, sem si stokrat naslikal v mislih. To ni bilo tako težko. Saj sem se tudi jaz že metal s kakim paglavcem. Tudi Korenica sem si nekako predstavljal. Saj sem pogosto slišal, kakšen je bil. Ne prav velik, a čokat, z velikimi pestimi; široke, kosmate prsi so mu gledale izpod odpete srajce. »Tak kot medved,« so rekli. A kakšen je medved?

»Ali je tak kot pes?« sem vprašal babico.

»Ne.«

mi pokazala naslikanega medveda. Moja babica ni znala brati, a je vse vedela, kje se kaj najde.

»Tu si ga oglej!« je dejala.

In sem si ga ogledal. Zdel se mi je ljubek, celo smešen. Težko sem verjel, da je ta zver tako huda. Pa saj sem shišal, da se nauči tudi plesati.

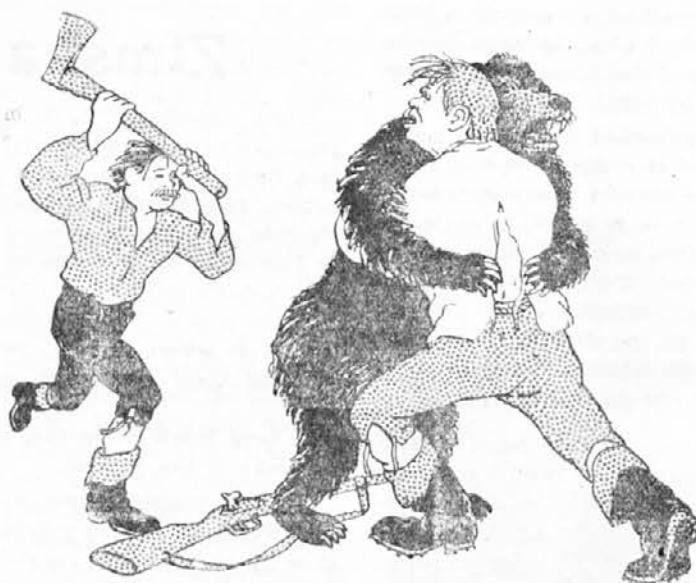
»Ali je tako velik kot tele?« sem vprašal.

»Večji.«

»Kot krava?«

»Manjši. Zdaj pa tiko!«

In bil sem tiko. Misil sem na medveda in na Korenica. Videl sem ju, kako se držita čez pleča in se omagujeta kot dva dečka na klancu. A nekaj se ni ujemalo. Ce je medved tako velik, bi bil so-

seda na mestu pohrustal. Ali pa je bil Korenivec tak velikan.

Nisem se mogel premagati, zopet sem nadlegoval babico.

»Tisti medved je bil še mladič,« mi je pojasnila.

Zdaj sem razumel. Bil je še mladič, a vendar nevaren sosedu, ki ni bil kak potič... In sem ga videl v mislih, kako pred davnimi leti neko jutro s svojim bratom Luko odhaja na Otavnik. Od nas na planino je dve uru hoda, tudi več, kakor kdo hodi. Luka je nosil sekiro, da naseka drv, Krenivec pa je vzel s seboj pihalnik. Pihalnik je stara puška, kot mi je povedal ded.

Bila je jesen. Voli so se pasli, sekira je pela. Korenivec pa je s pihalnikom opletal okrog, da bi zavovalo koko divjačino. Tedaj je na nekem drevesu zagledal medveda. Kaj je ta počel na drevesu, res ne vem. Morda je našel duplo z divjimi čebelami in jih ogrebal. Medved je velik sladkosnednež, ves divji na med, zanj bi dal tudi kožuh. A ne zameta niti sočnih, sladkih drobnic. Ce jih ni na tleh, spleza na veje in si jih natres. Saj poznate tisto o brljavi Mici, ki je imela medved-

da za človeka in je rekla: »Mož, le treste, jaz bom pa pobirala.« Medved v vejah pa je zamomil, kot da se jezi. In še enkrat. Tedaj je ženska spoznala, da se je zmotila. Stresla je drobnice iz predpanska in dobila tako urne noge, kakor da šele hodi v šolo.

Koreninec pa je ni pobrisal kot brijava Mica. Zakaj neki! Bil je močan, imel je pihalnik in medved je bil še mlad. Pomeril je v zver in — bumf! Ne vem, ali je bila v puški krogla ali šibre, strel je žival pogrešil, a pok jo je razjezik. »Brum — brum!« je dejal medved. To bi se reklo po našem: »Čakaj, da se od blizu pomeniva.« In se je po vejah spustil na tla.

Naš sosed tudi tedaj ni pobegnil. Morda je misil, da se je medvedič mrtev polvalil na zemljo. Kosmatinec pa se je pbral na zadnje noge in z odprtim gobcem šel proti njemu. Za beg je bilo prepozno. Puška je bila prazna. Preden bi jo zopet nabil, bi ga zver v miru pojuzinala. Medvedič ga ni utegnil doseči in šavsniti po

Prekmurska pravljica

Zivela sta mož in žena. Žena je bila tiba in mirna, mož pa siten in brbrav. Pa pravi ženi:

»Jaz orjem, sejem in kosim. Kaj delaš ti?«

Žena je potrpela in ni na to nič re-

Kaj dela žena

In tako je bilo vsak dan. Žena je nazadnje le postala nejevoljna. Odgovori mu:

»Ostani ti doma, pa grem jaz na po-
lje.«

Mož je na to komaj čakal. Dal ji je

na voz plug in brano in ji zapregel kra-
ve. Z zadovoljstvom je začel po hiši pos-
pravljiati. Pristaval je kognju tudi mle-
ko, da bi medtem zavrel. Določil mu je
šlo lepo od rke, ni si mogel kaj, da ne
bi na dobro voljo popil malo vina. Vzel
je ročko in šel v pivnico.* Odprt je pipo
na sodu, medtem pa zastisal, da je v ku-
hinji mleko skipelo. Stekel je iz pivnice
in potegnil mleko z ognja, na vino pa je
pozabil. Ko se ga je spomnil, je bilo že
prepozno. Vino je steklo iz soda.

Obupan je čakal na ženo. Ta se je vr-
nila s polja vesela in zadovoljna. Ko je
videla vso hišo v neredu in moža v ne-
sreči, se je samo nasmehnila. Ni mu nič
oponesla. Mož pa ni nikoli več vprašal,
kaj dela žena.

* Pivnica = klet za vino, repo, krom-
pir.

Volk in šakal

Turška basen.

Nekega dne je volk našel šakalov brlog prazen. »Prišel bo šakal, pa ga bom ujet,« je dejal in se vtihotaplil v brlog. Ko se je šakal vrnil, je opazil pred vhodom v brlog poleg svoje sledi še tujo.

Mislil si je šakal: Morda je potrebna previdnost, preden vstopim. Zato je zakljal pred vrati.

»O, sobica, ti ljubljeni kraj, pozdravi me, ko sem se spet vrnil k tebi.« Iz brloga seveda ni bilo odgovora. Šakal je vzunemirjen nadaljeval:

»O, hišica moja! Vedno sva se pogovar-
jala in kadar sem te pri vratih poklical,
si mi odgovorila. Ko te pa sedaj kličem,
ne rečeš nič. Ce mi ne odgovoriš, da
si zdrava, mi ne preostane drugega, kat-
da te zapustum in si najdem drugo biva-
lišče!«

Volk v brlogu si je mislil: Najbrže je
navada v tem kraju, da je treba odgovori-
ti na gospodarjev klic. Ce sedaj molčim,
bo šakal morda odšel, jaz pa se bom za-

man trudil, da ga ujamem. Zato je na-
glas odgovoril:

»Kar dobro mi gre.«

Ko je šakal zaslišal volkov glas, je ta-
koj vedel, kakšnega gosta ima v hiši.
Stekel je po pastirja, ki je v bližini pa-
sel ovce. Pastir je rad šel z njim, saj mu
je volk iztrgal že več ovac iz njegove
črede. Z velikim kamnom je zadelal vno-
v v volk je bil ujet. Nesrečni volk
je zaradi lakote in žeje čez nekaj časa
žalostno poginil. Tako je volka samega
doletelo to, kar je bil namenil šakalu.

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir
Tiskar: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica
Dovoljenje videnskega sodišča št. 47
Autorizzaz. del Tribunale di Udine N. 47.

nič razumel. Saj niti ni vedel,
zakaj je prej jokal. Cmeril se je,
ker so se cmerili drugi, sicer
bi se bil smejal. Toda zdaj —
kam gre teta? Napravi se in —
ti meni nič, jaz tebi nič — se
obrne in zgobom!

»Mati!« je med krikom stekel
po stezi za njo; še vedno jo je
klical za mater. »Mati!«

Tona se je ozrla.

»Kaj, Blaže? Ne za meno! Ostan doma! Saj se kmalu vrneš.«

Ne, ne boš! Blaže je bil še
majhen deček, ničesar ni razu-
mel, vendar se ni dal kar tako
ugnati. Slutil je, srce mu je
pravilo, da Tone več ne bo. In
je hotel z njo. Ali pa ona ne
sme od koče. Dohitel jo je, se ji
zavijal v krilo in jokal.

»Z vami!« je hilpal. »Z va-
mi!«

»Moj Bog, kaj naj počnem s
teboj?«

Tona je vzdihnila in se za-
trenutek zamislila.

Za Blažeta ji je bilo najbolj

žal. Ni mu bila le teta, bila mu je mati. Ubogi otrok! In zdaj pride v tuje roke. Bog ve, da jo bo najbolj pogrešal. Saj bo nazadnje še zbolel in umrl. In ona ga bo imela na vesti.

Odlčila se je. Ako naj ga tudi sama
prejede, ne bo ga pustila. Naj rečejo, kar
hačejo!

»Tiho, Blaže!« je rekla. »Saj pojdeš z
menoj! Potrpi nekoliko!«

Postavila je koš v breg. Iz njega je vze-
la največjo culo in naložila Blažeta. Saj
bi ne mogel hoditi tako dolge poti. Zopet
si je oprtala koš, a culo si je nataknila
na roko.

Tinče in Mretka sta jo začudeno gle-
dala.

»Saj pridem tudi po vaju,« jima je To-
na zaklicala.

Tega nista verjela. Ne bo je. Obljubila
jima je le v tolažbo. Počutila sta se še
bolj osamljena in zapuščena. Vendar ni-
sta nobene rekla. Molče, z jokom v pris-
ta gledala za tetu, ki se je oddaljevala.
Nazadnje se je videla le Blažetova glava,
ki je molela iz koša. Slednjic je izginila
tudi ta.

(Se nadaljuje.)